

НЕГАТИВНІ ЧИННИКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ

Кириленко Олександр Вікторович,
аспірант кафедри психології
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
alekyrenko@gmail.com

Науковий керівник:
Фоменко Карина Ігорівна,
доктор психологічних наук, професор
кафедра психології
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

Масоване застосування дистанційного навчання в Україні розпочалося у 2020 році після поширення пандемії COVID 19. З метою підтримання санітарних норм та уникнення припинення навчального процесу у школах, коледжах, вищих навчальних закладах було прийняте рішення щодо переходу на дистанційну форму навчання. Передбачалося, що така форма навчання матиме тимчасовий характер. Проте у 2022 році відразу після початку повномасштабного військового вторгнення російської федерації дистанційна форма навчання набула ще більш масового, тривалого та значно важливішого характеру.

Виникла надзвичайно складна та різнопланова ситуація. Частина навчальних закладів була вимушена припинити роботу, інші передислокувалися; мільйони людей, в тому числі учні, студенти та інші здобувачі освіти стали внутрішньо переміщеними особами, мільйони перетнули кордон України і переїхали до різних країн світу. В таких умовах для величезної кількості учнів, студентів, аспірантів дистанційне навчання стало єдиною можливою формою продовження навчання.

Дистанційне навчання має безліч особливостей, а також чинників, які воно спричинює, зокрема позитивних і негативних. Зупинимось на негативних чинниках, адже вони потребують врахування в освітньому процесі та вироблення інструментів для їх мінімізації або повної ліквідації. Слід зазначити, що ці чинники можуть бути як універсальними, так і безпосередньо пов'язаними з війною, це:

- повітряні тривоги. Під час настання сигналу тривоги люди зобов'язані подбати про свою безпеку та пройти до найближчого укриття чи підвалу. При очній формі навчання всі учні чи студенти переміщуються в одне спільне укриття і їхній графік навчання залишається однаковим; у випадку дистанційної форми виникають розбіжності – різний час йде на те, аби добратися до укриття і повернутися назад, в той же час окремі здобувачі можуть не залишати свого житла. Це створює певні часові розбіжності щодо доступу до,

наприклад, лекції. Окрім того, це може додавати певного стресу, який, на нашу думку, легше би долався в колективі під час спільного очного навчання;

- перебої з електропостачанням. Це також чинник безпосередньо пов'язаний із військовими діями. Частина навчальних закладів може бути безперервно забезпечена постачанням електроенергії або ж мати електрогенератори, разом з тим у здобувачів освіти в кожного ситуація може бути абсолютно різною. Такі відмінності визначають графік доступу до мережі інтернет, тривалість користування комп'ютером. Цей чинник дуже сильно впливає на процес дистанційного навчання;

- неякісний і нестабільний зв'язок. Це є універсальним негативним чинником у дистанційному навчанні. Якщо при очному навчанні відсутні проблеми комунікації із вчителями, викладачами, однокласниками чи одногрупниками, то при дистанційному навчанні все відбувається по іншому. В першу чергу, мова йде про мережу інтернет. Окрім того, що в сучасному світі ми з нього черпаємо майже всю необхідну інформацію для навчання, а не з книжок як раніше, так ще інтернет нам необхідний для комунікації з вчителями, викладачами, однокласниками чи одногрупниками, прослуховування уроків чи лекцій. При дистанційному навчанні можливості та якості доступу до мережі інтернет у кожного здобувача освіти різні, а це безпосередньо впливає на навчальний процес;

- різний рівень технічного забезпечення навчання. Як і попередній чинник, він є невід'ємною частиною навчального процесу і відрізняється для кожного здобувача освіти. Оскільки для навчання використовуються комп'ютери, ноутбуки, смартфони, мікрофони, веб-камери, то їхня якість безпосередньо впливає на якість самого процесу навчання. Недостатній рівень технічного забезпечення навчальних закладів і самих здобувачів освіти може спричинити суттєві труднощі;

- низька соціалізація здобувачів освіти. Дуже важливим психологічним чинником при дистанційному навчанні є відсутність живого спілкування між його учасниками. Це спричиняє зменшення комунікації між учнями чи студентами, з іншими здобувачами освіти, і як результат є причиною меншого обміну досвідом та зменшення соціалізації. Окремо слід виділити здобувачів освіти, які перебувають за межами України. Вони можуть зіткнутися з труднощами, пов'язаними із різними часовими поясами, у певних випадках це може суттєво ускладнювати комунікації;

- нераціональні побутові умови. На відміну від очного навчання, яке проходить в класах чи аудиторіях, місце дистанційного навчання кожен обирає сам. У більшості здобувачів освіти ним є його власне житло, умови якого впливають на можливість та якість здобуття освіти. Адже виникає безліч подразників, які можуть відволікати від навчання, починаючи від побутових речей, і закінчуючи іншими людьми, родиною, друзями, чи навіть домашніми тваринами. В умовах сучасних Українських реалій цей чинник є важливим, в першу чергу, для внутрішньо переміщених осіб;

- нові і доволі складні вимоги до організації навчального процесу, а також до рівня підготовки педагогів, зокрема: формування відповідного методичного забезпечення, оволодіння педагогами і здобувачами освіти навиками роботи з системами дистанційного навчання. Окремо слід акцентувати на появі ризиків необ'єктивного оцінювання рівня знань і неможливості педагогами у багатьох випадках забезпечити об'єктивний контроль знань.